

GAZETA LWOWSKA

PRENUMERATA:

Miejscowa miesięcznie: bez dostawy do domu 4-80 — dostawą 5-30 — Zamiejscowa miesięcznie z przesyłką pocztową 5-30 — Zagranicą 7-00 zł.
P. K. O. 141.690.

WYCHODZI CODZIENNIE O GODZINIE 3-ej PO-
POŁUDNIU Z WYJĄTKIEM DNI POŚWIĄTECZNYCH

CENA NUMERU 20 gr.

Biura Redakcji i Administracji: pl. Smolki 3. I. p.
Telefon Redakcji 21-18, Administracji 21-17.
Redaktor naczelny przyjmuje od godz. 11 do 12
Listy należy frankować. — Reklamacje otwarte wolne od opłaty

Polska i Rumunja.

Geograficzne położenie, szereg wspólnych tendencji politycznych i liczne inne momenty stworzyły aljans i przyjaźń polsko-rumuńską. Lata ostatnie były widownią corazto nowych zdarzeń, które dowodziły szczerości i ścisłości wzajemnych związków. A jednak przyznać trzeba, że w jednej dziedzinie współpraca nie przedstawiała się tak, jak tego, niezawodnie, obie strony pragnęły, jak dla wzmocnienia stosunków było wskazane, jak to może nakazywała obopólna korzyść i interes. Była to dziedzina stosunków gospodarczych.

Nie da się zaprzeczyć, że walną ku temu przeszkodą była gospodarcza obu tych krajów struktura. Polska i Rumunja, to kraje rolnicze; nie wiele było terenów produkcji rolnej, gdzieby można mówić o zbytniem zainteresowaniu w korzystnej wymianie towarowej. Tak Polska jak i Rumunja były interesowane w eksporcie zbóż, była i różnorakich produktów rolnych i hodowlanych. Musiały tedy w swej ekspansji w tym kierunku zwracać raz po raz gdzieindziej raczej uwagę, niżli na siebie, nie mogąc liczyć tu na korzystne na te właśnie produkty rynki zbytu.

W dziedzinie przemysłowej sytuacja przedstawiała się mniej więcej analogicznie. Polska i Rumunja dążyły wszelkimi siłami do uprzemysłowienia się, do przekształcenia się w kraje przemysłowo-rolnicze a jakkolwiek Polska niewątpliwie w tym kierunku poważnie prześcignęła Rumunję, import przemysłowy Polski do Rumunii natrafiał na liczne tam przeszkody.

Nie ma oczywiście mowy o braku jakichkolwiek wzajemnych obrotów. Owszem przedstawiają się one dość pokaźnie, z tem, że rozwój ich postępował w kierunku dla Polski wysoce niekorzystnym. O ile przywóz z Rumunii do Polski z 3,5 miljn. zł. w r. 1922 doszedł, wzrastając stopniowo, do 38 miljn. w r. 1928, — o tyle wywóz z Polski do Rumunii z 72 miljn. zł., spadając stale, doszedł w r. 1928 do 54 miljn.

Nasze czynniki gospodarcze niejednokrotnie już zwracały uwagę na to, że jednak drogą odpowiednich pociągnięć możnaby znaleźć sposób na ożywienie polsko-rumuńskich stosunków gospodarczych a zwłaszcza na kształtowanie się ich w sposób dla nas pożyteczny. Wskazywano na to, że polsko-rumuńska konwencja handlowa — podpisana bardzo wczesnie, bo jeszcze w r. 1921 — jest przestarzałą i niedostosowaną do licznych zmian, jakie w międzyczasie nastąpiły; wskazywano na to, że są przeciwieź środki, zdolne przełamać mur cel, przepisów reglamentacyjnych, taryf kolejowych, jaki wytworzył się między dwoma sąsiednimi państwami.

Z tychto powodów nie powinien ująć uwagi ogółu fakt, jaki zaszedł w bieżącym miesiącu, który — jakkolwiek całej istoty tej kwestji nie załatwia — to jednak stanowi w niej punkt przełomowy. Jest nim polsko-rumuńska konferencja ekonomiczna. Efektywne jej wyniki nie są co prawda nadzwyczajne. Wprawdzie przedyskutowano szereg spraw dotyczących eksportu produktów rolnych z Polski do Rumunii i naodwrot, ale

Dziesiąta rocznica wznowienia sądownictwa polskiego na Wołyniu.

Łuck, 19 września. (PAT). Dziś rozpoczęły się tu uroczystości związane z 10-leciem wznowienia polskiego sądownictwa na Wołyniu. O godz. 8-mej rano przybył z Warszawy Minister Sprawiedliwości Car, pierwszy prezes Sądu Najwyższego Supiński, oraz liczni przedstawiciele sądownictwa i adwokatury. O godz. 10-tej odprawione zostało uroczyste nabożeństwo w katedrze łuckiej, zaś o godz. 14-tej, w sali posiedzeń Sądu okręgowego odby-

ła się uroczysta akademja, którą zajął przemówieniem prezes tutejszego Sądu okręgowego Włodek, odczytawszy w końcu specjalny reskrypt, poświęcony 10-leciu sądownictwa na Wołyniu. Na zakończenie akademji wysłano depecze hołdownicze do p. Prezydenta Rzpltej, Marszałka Piłsudskiego i Premiera dr. Świtalskiego. Sąd okręgowy w Łucku otrzymał bardzo liczne depecze gratulacyjne od Sądów z całego Państwa.

Wielka debata rozbrojeniowa w Lidze Narodów.

Genewa, 19 września. (PAT). Komisja rozbrojeniowa Zgromadzenia L. Narodów rozpoczęła dziś wielką debatę rozbrojeniową. Pierwszy zabrał głos delegat angielski, lord Cecil, który stwierdził, że dotychczas nie osiągnięto żadnego istotnego postępu w dziedzinie rozbrojenia, zarówno na lądzie, jak na morzu i w powietrzu, poczem w długim wywodzie uzasadnił zaproponowaną przez delegację angielską rezolucję, która domaga się ponownego rozważenia projektu w sprawie rozbrojenia. Delegat angielski zaznaczył, że szerokie masy oczekują od Zgromadzenia Ligi, iż prace nad rozbrojeniem wreszcie zakończone zostaną w sensie zadowalającym.

Delegat francuski, Massigli oświadczył, że nie zamierza wdawać się w

szczegółowy rozbiór rezolucji angielskiej, daje jedynie wyraz swemu przeświadczeniu, że przyjęcie rezolucji angielskiej prawdopodobnie spowodowałoby zwłokę w pracach przygotowawczej komisji rozbrojeniowej.

Niemiecki delegat hr. Bernsdorf, który w zdecydowany sposób popierał rezolucję angielską, oświadczył, że Niemcy nigdy nie zadowolą się dotychczasowym wynikiem prac komisji rozbrojeniowej i stanowczo domagał się rewizji poprzednio powziętych uchwał, przyczem jest obojętny, czy miałyby to nastąpić na proponowanej konferencji rozbrojeniowej, czy też na komisji rozbrojeniowej.

Delegacji Włoch i Japonji przyłączyli się do stanowiska wyrażonego przez delegata francuskiego.

Święto weteranów 1863 r. odbędzie się 22 b. m. w Poznaniu.

Poznań, 20 września. (AW). Pięknym zakończeniem Powsz. Wystawy Kraj. będzie uroczystość oddania hołdu weteranom z r. 1863, którzy w niedzielę 22 bm. zjeżdżają się do Poznania ze wszystkich stron Państwa na swoje święto. Zapowiedziany jest przyjazd 175 weteranów. W programie uroczyste nabożeństwo w katedrze poznańskiej, poczem defilada wspaniałego pochodu złożonego z delegacji wszystkich związków i organizacji społecznych całej niejako Polski dzisiejszej przed weteranami z r. 1863 jako przed żywym symbolem Polski

powstańczej. Po uroczystem otwarciu Zjazdu weteranów i wspólnym obiedzie zwiedzenia wystawy i miasta. Komitet »Święta Weteranów« z Wojewodą Dunin-Borkowskim na czele, działający pod protektoratem Marszałka Piłsudskiego zapewnił uczestnikom tego Zjazdu bezpłatne kwatery i całe utrzymanie oraz wstęp na Wystawę i widowiska. Z Warszawy wyrusza w sobotę specjalna wycieczka weteranów zorganizowana przez Tow. przyjaciół weteranów, którego delegacji będą opiekować się nimi przez całą drogę.

Henderson proponuje pośrednictwo w zatargu węgiersko-rumuńskim.

Genewa, 19 września. (PAT). Na dzisiejszem posiedzeniu Rady Ligi Narodów minister Henderson zaproponował, aby w sprawie konferencji dotyczącej optantów węgierskich, obie strony, t. j. Rumunja i Węgry, kon-

tynuowały przy jego współudziale rokovania bezpośrednie, przyczem minister zastrzegł sobie możność zwracania się o pomoc do rzeczoznawców technicznych i finansowych.

— niestety — nie przedyskutowano zasadniczo rzeczy dla Polski o wiele bardziej zasadniczej, a to kwestji eksportu przemysłowego. Z enuncjacji jedynie, które padły ze strony rumuńskiej w toku konferencji, należy się spodziewać, że Polska swe ustępstwa w sprawie eksportu rolnego powetuje sobie poważnymi dostawami przemysłowymi dla kolei rumuńskich.

Poruszono także zagadnienia ko-

munikacyjne. Mają one dla Polski wielkie znaczenie. Polska jest zainteresowaną w tem, by drogi transytowe dla jej eksportu na wschód szły przez Rumunję. Linja transytowa Bałtyk — Morze Czarne, o której się tak chętnie myśli, może być zrealizowaną tylko przy dobrej woli Rumunii.

Raztędy jeszcze podkreślić należy, że przebieg konferencji wskazuje na to, że definitywnie i gruntownie za-

WYJAZD P. PREZYDENTA RZPLTEJ NA KRESY.

Warszawa, 19 września. (PAT). Prezydent Rzeczypospolitej wyjechał w dniu dzisiejszym o godz. 8 rano do Województwa Nowogródzkiego i Wileńskiego. P. Prezydentowi towarzyszą w podróży szef gabinetu wojskowego pułkownik Głogowski, oraz adjutanci przyboczni major Jurgielewicz i rtm. Calewski.

AUDJENCJE U MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO.

Warszawa, 20 września. (AW). Wczoraj przybył do Belwederu Premier Świtalski i odbył w godzinach południowych 2-godzinną konferencję z Marszałkiem Piłsudskim. Marszałek Piłsudski przyjął następnie prezesa klubu BBWR. pos. Ślawka.

Warszawa, 20 września. (AW). Premier Świtalski odbył wczoraj konferencję z Ministrami Staniewiczem i Kühnem.

POSIEDZENIE RADY MINISTRÓW.

Warszawa, 20 września. (AW). Najbliższe posiedzenie Rady Ministrów odbędzie się w poniedziałek 23 bm. Na porządku dziennym szereg spraw bież.

DYMISJA P. SZWALBEGO.

(Telefonem od naszego korespondenta.)

Warszawa, 20 września. Dowiadujemy się, że naczelnik wydziału aprowizacyjnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych p. Stanisław Szwalbe, opuścił zajmowane stanowisko. P. Szwalbe był samodzielnym kierownikiem polityki zbożowej Ministerstwa. Wobec powstania różnic między p. Szwalbem a Komitetem ekonomicznym Rady Ministrów, który wytknął odmienną niż p. Szwalbe politykę zbożową Rządu, dymisja jego stała się nieuniknioną.

MIN. BONNEFOUS W KRAKOWIE

Kraków, 19 września. (PAT.) Dziś wieczorem przybył do Krakowa francuski minister handlu i przemysłu, Bonnefous. Gościa powitali na dworcu: Wojewoda krakowski dr. Kwaśniewski oraz przedstawiciele władz miejskich. P. Bonnefous zatrzyma się w Krakowie do dnia 22 b. m.

PROCES WÓJCIKA.

(Telefonem od naszego korespondenta.)

Warszawa, 20 września. W drugim dniu procesu przeciw Wójcikowi, zeznawał pułk. Ulrich, dowódca 36 p. p. oraz adjutant kpt. Lewiński, który stwierdza, że pułk. Ulrich wybrał na sekundantów dwóch oficerów spokojnych i taktownych.

Przesłuchano jeszcze żonę Wójcika oraz kilku innych świadków.

Dziś zeznawać jeszcze będą eksperci, t. j. lekarz i rusznikarz, poczem nastąpią przemówienia prokuratora i obrońcy. Wyrok spodziewany jest wieczorem.

łatwić wiele nie zdołano. Z drugiej jednak strony stworzono bardzo dobrą podstawę dla dalszych rokowań, które w niedługim czasie prowadzone być muszą. Doprowadzą one do rewizji dotychczasowej, dla obu stron niedogodnej, umowy handlowej. To dopiero spowoduje ścisłe współzycie gospodarcze, które nieodzownie towarzyszyć musi współzyciu politycznemu.

Nierozzerwalne więzy.

Niedalekie są jeszcze echa podróży parlamentarzystów francuskich po Polskę, podróży, w czasie której z ust reprezentantów parlamentu francuskiego padały raz po raz wyrazy najszczerzej życzliwości i przyjaźni, zapewnienia o trwałych stosunkach Francji z Polską, o gwarancjach nienaruszalności traktatów, całości granic Rzeczypospolitej, obietnicy pomocy finansowej w każdej trudności gospodarczej. A już w czas niedługi potem zjawia się w Polsce w ślad za przedstawicielami francuskiej władzy ustawodawczej, przedstawiciel władzy wykonawczej, przedstawiciel francuskiego rządu, minister handlu, pan Georges Bonnefous.

Pan Bonnefous zwiedził w swej polsce podróżą Gdynię, Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu i miał sposobność przyrzeć się i innym ośrodkom życia przemysłowego w Polsce. Ktoby jednak, zwracając jedynie uwagę z jednej strony na resort p. Bonnefousa, z drugiej zaś na fakt zwiedzenia przezeń w pierwszym rzędzie terenów, gdzie w najwyższym stopniu ujawniły się nasze twórcze wysiłki gospodarcze, — sądził, że wizyta p. Bonnefousa ma na celu momenty jedynie natury gospodarczej, ten niewątpliwie uległby pomyłce. Wizyta ta ma bowiem znaczenie bardziej zasadnicze, bardziej ogólne. Wynika to najdobitniej z przemówienia francuskiego ministra, wygłoszonego na oficjalnym przyjęciu w Warszawie w odpowiedzi na mowę podsekretarza Stanu, Wysockiego. Sojusz, współpracę, wspólną ideologię, wspólne tradycje historyczne postawił francuski gość na pierwszym planie a współpraca gospodarcza znalazła się nie jako jedyna a jako jedna z tych nici, wiążących oba kraje. Wizyta francuskiego ministra handlu, to nie tylko etap na drodze ekonomicznej konsolidacji a owszem chęć zmanifestowania tradycyjnej i niewzruszonej sympatii wzajemnej, ugruntowanej nie tylko na głębokim pokrewieństwie serca i ducha, lecz również na koniecznościach historycznych o niezmiennej aktualności.

Z drugiej strony nie można pominąć zdarzenia tego, że w podróży po Polsce wybrał się właśnie minister handlu a nie innego resortu. Współpraca polsko-francuska w dziedzinie polityki zagranicznej zaznaczyła się wielkimi śladami na niejednym międzynarodowym terenie. Francuski minister spraw zagranicznych, Briand, miał aż nadto sposobności zetknąć się i współdziałać z polskim Ministrem tegoż resortu, Zaleskim. Obok tej jednak współpracy politycznej, musi iść równomiernie i współpraca gospodarcza, która wybija się dziś na czoło wszystkich wewnętrznych i zewnętrznych zagadnień każdego państwa. Ostatni rok przyniósł w stosunku między Polską a Francją i w tym kierunku poważne wyniki. Zawarto tak doniosłą dla obu stron nową konwencję handlową i poczyniono z obu stron szereg zarządzeń, które mają ożywić i rozszerzyć wzajemny obrót. Polska, zdobywszy się na dwa, podziw wzbudzające, wyczyny gospodarcze: budowę portu gdyńskiego i zorganizowanie poznańskiej Wystawy, miała wszelkie prawo stanąć i na platformie gospodarczej wobec swych sojuszników jako równy z równymi i to właśnie jej prawo uznała obecnie Francja, delegując tu swego ministra gospodarczego resortu.

Takie a nie inne jest znaczenie o-

Ostatnie wiadomości giełdowe.

Lwów, 20 września. Na giełdzie akc. kursy kształtują się niejednolicie, tend. chwiejna, usp. żywsze.

Na giełdzie zboż. sytuacja bez zmiany, ceny utrzymane, tend. utrzymana, usp. spokojne.

statniej wizyty. W nowym okresie historii Europy, w którym idea swobodnego rozwoju geniuszu narodowego, idea wolnego rozwoju pracy górniczej musi ponad wszelkimi innymi myślami i tendencjami, sojusz polsko-francuski, sojusz dwu państw tym hołdujących idejom, silniejszy będzie ponad wszelkie wyrachowania polityczne, stając się ostoją najistotniejszą prawdziwego i trwałego pokoju. A.

Dymisja gabinetu Waldemarasa.

Afera Pleczkajtisa — prowokacja. — Kierownicze koła litewskie niezadowolone z polityki zagr. Waldemarasa.

Kowno, 19 września. (PAT). Litewska Ag. Tel. »Elta« komunikuje oficjalnie: Aby dać prezydentowi państwa całkowitą możność zreformowania gabinetu, wszyscy ministrowie złożyli do jego dyspozycji swe portfele. Prezydent dymisję przyjął. Do czasu powołania nowego gabinetu, wszyscy ministrowie piastować będą dalej swoje teki.

Kowno, 19 września. (PAT). Ze źródeł miarodajnych Litewska Ag. Tel. »Elta« dowiaduje się, że utworzenie nowego gabinetu będzie prawdopodobnie poruczone dotychczasowemu ministrowi finansów Józefowi Tubialisowi.

Berlin, 19 września. (PAT). »Berliner Tageblatt« w depeście z Kowna donosi, że krążą pogłoski, jakoby stanowisko ministra wojny objąć miał obecny minister spraw wewnętrznych Mustejkis. Na stanowisko ministra spraw wewnętrznych przewidziany ma być nacelnik powiatu Olita Aravičius. Są to jednak pogłoski niesprawdzone.

Ryga, 19 września (PAT). Według pogłosek, rekonstrukcja gabinetu jest następstwem niezadowolenia, jakie ściągnął na siebie Waldemaras ze strony kół kierowniczych ze Smetoną na czele. Kursują pogłoski, że afera Pleczkajtisa była prowokacją ze strony Waldemarasa, który chcąc wzmocnić swe chwiejące się stanowisko, spro-

Teorja gazety.

Z działalności instytutu wiedzy dziennikarskiej w Lipsku.

W pobliżu placu Augusta, w Lipsku, w spokojnej części ulicy uniwersyteckiej, stoi gmach, mieszczący obok innych instytucji uniwersyteckich i seminarjów, również najstarszy w Niemczech instytut wiedzy dziennikarskiej. Instytut założony został w r. 1916 i już jego zewnętrzny wygląd oraz ożywiony ruch, jaki w nim panuje, świad-

czy o intensywnej pracy, wewnątrz wracej. W licznych salach nie znajdziesz niczego poza wysokimi, sufitu sięgającymi półkami, pełnymi starych tomów gazet, które sięgają osmnastego wieku, kompletów mnóstwa czasopism, które dziś należą do historii literatury, bezliku literatury fachowej, która stoi do dyspozycji członkom instytutu. W tych samych salach odbywają się w dzień ćwiczenia pod kierunkiem już to profesorów uniwersytetu, już też wybitnych polityków.

Lipski instytut ogranicza się ściśle do zadań naukowych, pomijając celowo wszelkie aktualizowanie przedmiotu; dziennikarstwo jest tu traktowane wyłącznie z punktu widzenia teoretycznego. Wykształcenie nabyte w instytucie ma stać się jedynie przygotowaniem do praktycznej pracy. Wykształcenie praktyczne ma nastąpić dopiero w pracy zawodowej.

Plan nauk nastawiony jest na przygotowawcze wykształcenie dziennikarza-polityka, dziennikarza-ekonomisty, fejtelisty, redaktora prowincjonalnego, samodzielnego redaktora małego piśmiennictwa, ich współpracowników, krytyka teatralnego, muzycznego, recenzenta sztuki i książek. Dla wszystkich słuchaczy bez względu na ich specjalne zainteresowanie odbywają się wykłady o rozwoju niemieckiego języka, dalej wykłady obcych języków w szczególności angielskiego, francuskiego, hiszpańskiego, włoskiego, stenografji, prawa prasowego i autorskiego.

Poza tem uwzględnia plan nauki po szczególne resorty gazety i przewiduje stosownie do tego odpowiednie wykłady. Dla dziennikarza politycznego wyklada się historję, zwłaszcza nową i najnowszą, i to tak historję polityczną i tak i historję kultury, dalej historję ekonomji, politykę, naukę o państwie, filozofję państwa, gospodarkę państwową, geografję polityczną i gospodarczą, statystykę, wstęp do nauki prawa, filozofję prawa, prawo państwowe i administracyjne, prawo narodów i prawo pracy. Mają wreszcie słuchacze tej kategorii przystęp do wykładów filozofji, psychologji, socjologji i historji literatury.

Dla dziennikarza-ekonomisty wyklada się teorję i praktykę ekonomji, ustrój rolny i politykę rolną, politykę przemysłową, naukę o rzemiośle, organizację handlu i politykę handlową, istotę bankowości i giełdy, istotę komunikacji, system ubezpieczeń, historję ekonomji, statystykę gospodarczą, statystykę pracy i plac.

Dla fejtelistów wyklada się historję kultury, historję filozofji, teorję poznania, psychologję, estetykę, etykę, niemiecką, francuską, angielską i włoską, historję literatury, historję teatru, muzyki, sztuki.

Plan nauk dla przyszłego redaktora miejscowego i prowincjonalnego przewiduje wykłady historji samorządu, rozwój nowoczesnego ustroju miast i gmin wiejskich, naukę administracji, gospodarkę gminną, socjalne zadania gmin, wiadomości prawnicze potrzebne dla sprawozdawcy sądowego.

Specjalny egzamin dyplomowy z żurnalistyki na uniwersytecie lipskim nie istnieje. Natomiast studja dziennikarskie można po upływie sześciu semestrów zakończyć egzaminem doktorskim z filozofji. Bnl.

CHINY WYDALAJĄ DALEJ KOMUNISTÓW.

Wiedeń, 19 września. (PAT.). Do prasy wiedeńskiej donoszą z Szanghaju, chiński rząd narodowy wydał polecenie, aby wszyscy funkcjonariusze, zatrudnieni w rosyjskich towarzystwach okrętowych, zostali natychmiast wydaleny ze służby. Według tych samych źródeł, na terenie mandżurskim panuje już zupełny spokój.

Austrjacka Heimwehra

planuje zamach stanu.

Wiedeń, 19 września. (PAT). Wczoraj w nocy krążyły w Wiedniu pogłoski, jakoby Heimwehra planowała zamach stanu. W naczelnym artykule głównego organu Heimwehry, zaopatrzonego tytułem: »Ostatnie ostrzeżenie« władze Heimwehry zapowiadają, że organizacja nie dopuści do połowicznej zmiany konstytucji. Jeżeli rząd obecny niema siły przeprowadzić reformy konstytucji, to niech ustąpi miejsca rządowi innemu, który to zagadnienie z powodzeniem rozwiąże. Artykuł zapowiada następnie na dzień 29 września 4 wielkie manifestacje Heimwehry w okolicach Wiednia, przestrzegając że będą one ostatniem ostrzeżeniem dla polityków.

»Arbeiter Zeitung« odpowiada na powyższy artykuł stwierdzeniem, że robotnicy socjal-demokratyczni zachowują powagę i dyscyplinę i nie dadzą się sprokować, gotowi są jednak bronić konstytucji na śmierć i życie.

Wiedeń, 19 września. (PAT). Na posiedzeniu komisji obrachunkowej

Rady Narodowej, poseł socjalistyczny Deutsch zainterpelował rząd o artykule organu Heimwehry. Wicekanclerz Schumy zaznaczył, że artykuł jest co prawda pisany w tonie ostrym, nie może jednak wywołać niepokoju, zwraca jednak uwagę, że wobec rozmiarów i znaczenia Heimwehry, wskazane jest przyspieszenie prac ustawodawczych parlamentu, do czego rząd się przyczynia przez rychłe opracowanie odpowiedniego przedłożenia w sprawie reformy konstytucji. Co się tyczy pochodów, to wicekanclerz nie chce mieszać się do kompetencji naczelników krajów, którzy sami osądzą, czy dana manifestacja zagraża pokojowi i porządkowi publicznemu, czy też nie. Na ogół nie chciałby wicekanclerz stawiać zbyt wielkich trudności manifestacjom, atoli tylko tak długo, jak długo nie należy się obawiać wykroczeń w tym kierunku. Dla zapobieżenia wykroczeniom poczynił rząd wszystkie konieczne przygotowania.

Rokowania w sprawie zagłębia Saary

mają być wkrótce podjęte.

Berlin, 19 września. (PAT.) »Germania« dowiaduje się z dobrze poinformowanych kół francuskich, iż rząd francuski zamierza niedługo przystąpić do rokowań w sprawie terytorjum Saary. Dziennik dodaje, iż rozwiązanie tej sprawy napotka jeszcze poważne trudności i że w tych samych kółkach mówią o projekcie międzyna-

rodowej organizacji dla kopalń Saary. Wiadomość ta budzi — zdaniem dziennika — poważne wątpliwości w Niemczech. Zdaniem dziennika, problem Saary może być przez Francję rozwiązany tylko w ten sposób, iż kopalnie zostaną odkupione przez Rzeszę i zwrócone byłym ich właścicielom, a więc Prusom i Bawarii.

Z sali koncertowej.

Zygmunt Stojowski.

Bieżący sezon koncertowy rozpoczął Lwów atrakcją zupełnie pierwszorzędną, bo występem polskiego kompozytora i pianisty znanego szeroko poza granicami kraju, a nawet Europy. W myśl przysłowia „Nikt nie jest prorokiem w swoim kraju” sędziwy mistrz żyje od całego szeregu lat najpierw w Paryżu, później zaś w Nowym Jorku, głosząc sławę sztuki polskiej i pracując na chwałę imienia polskiego, choć na obcym gruncie. Autor Symfonji D-moll, która w r. 1898 otrzymała pierwszą nagrodę na konkursie im Paderewskiego, a której wyjątki mieliśmy sposobność słyszeć na Festiwalu Muzyki polskiej w Poznaniu, dwóch koncertów fortepianowych i licznych utworów kameralnych, fortepianowych i pieśni, zaprezentował nam Stojowski na swym wtorkowym koncercie lwowskim „Sielanki polskie” op. 24, którymi zyskał duże powodzenie. Jest to kompozycja, choć może niezupełnie odpowiadająca duchowi czasu, jednak ujmująca szczerą odczuciami, dobrym smakiem i świetną techniką ekspozytorską, a silne nastroje romantyzmu nie przeszkadzają w uwydatnieniu własnej indywidualności artystycznej. Niemalą zasługą w powodzeniu „Sielank polskich” była znakomita interpretacja, o stylu świetnie dostosowanym do cha-

rakteru kompozycji, podobnie zresztą jak w utworze Paderewskiego p. t. „Thème varié” op. 16.

Z kompozytorów polskich wykonał poza tem Stojowski Chopina, Poloneza As-dur, Nocturnę i Balladę, z obcych potężną Fantazję chromatyczną z fugą Bacha, Beethovena Sonatę op. 109 i Brahmsa Intermezzo, wyciskając na każdym z wymienionych utworów piętno swego talentu i wysokiej kultury artystycznej. Niestety znowu stwierdzić musimy zupełnie niezrozumiałą obojętność nie tylko szerszej publiczności, ale też i sfer muzycznych nawet w stosunku do przejawów sztuki rodzimej, objaw ten bowiem, da się stwierdzić za każdym razem, gdy występuje któryś z polskich artystów, podczas gdy obce nazwiska, o sławie opartej zresztą częstokroć na bardzo kruchych podstawach, zawsze prawie mają moc przyciągania tłumów do sali koncertowej. Poczujemy się faktem, że przeważnie nie stoi ona w żadnym stosunku do istotnej ich wartości mimo tego jednak wypadnie nam wstydić się naszego snobizmu, który, czas już najwyższy, by ustąpił miejsca celowemu i racjonalnemu poparciu sztuki polskiej przez całe społeczeństwo.

Stefanja Łobaczewska.

Z Kongresu krytyków.

W czasie obrad Kongresu krytyków teatralnych i muzycznych w Bułareszcie powzięto jednogłośnie uchwałę, na mocy której zostanie powołana do życia międzynarodowa federacja krytyków teatralnych i muzycznych z siedzibą w Paryżu. Powstał komitet, któremu polecono opracowanie statutu tej nowej instytucji.

Delegat austriacki Lothar proponował, aby następny Kongres krytyków odbył się w roku przyszłym w Wiedniu. Decyzja w tej sprawie zapadnie w czasie końcowych prac Kongresu.

W ciągu posiedzenia uczestnicy Kongresu przedstawili raporty o dzia-

łalności stowarzyszeń, które reprezentują. Przemawiali panowie Dunton Green (Anglja), Jellenta (Polska), Ferro (Portugalia), Nadejde (Rumunja) Posner (emigracja rosyjska), Bartos, (Czechosłowacja), Huysmans (Belgja). Następnie przewodniczący odczytał depesze stowarzyszenia krytyków w Budapeszcie, którzy komunikują, że na zjazd przybyć nie mogą, natomiast życzą mu jaknajpomyślniejszego wyniku obrad. Po posiedzeniu uczestnicy Kongresu wzięli udział w bankiecie, wydanym na ich cześć przez władze miejskie. Wieczorem w teatrze narodowym odbyło się przedstawienie galowe.

Zwiedzajcie Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu!

ARMSTRONG LIVINGSTONE. 84)

Wbrew oczywistości.

Historja powtarza się niemal dosłownie w większości podobnych wypadków — a dzieje Rossitera nie należą do wyjątku. Im bliżej poznawał „życie”, tem bardziej tęsknił do niego, im więcej korzystał z rozrywek, tem głębiej pragnął zanurzyć się w nich po szyję. W pewnym momencie zetknął się z towarzystwem karciarzy i wkrótce stwierdził, że potrzebuje więcej pieniędzy niż praca w banku mogła mu ich dostarczyć. W tym mniej więcej czasie poznał panią Leprêtre, a była to kosztowna znajomość. Leonja miała wówczas lat dwadzieścia i bogatą już przeszłość za sobą. Wyjechała z Filadelfji ku wielkiej radości kwakerskiej policji, która nie miała nic przeciw niej, ale wolała widzieć ją poza obrębem własnej jurysdykcji. Leonja zamieszkała w Nowym Jorku; była piękna i pozabawiona wszelkich skrępułów. Oczarowała wyobraźnię Rossitera od pierwszej chwili, a ponieważ chętnie opłacał wszystkie jej kaprysy, przeto obdarzała go swemi względami. Przyjaźń ta wkrótce została utrwalona przez wspólną zbrodnię. Młoda kobieta była bardzo wymagająca i wnet dała zgręcznie do zrozumienia Rossiterowi, że ma uśmiechy tylko dla tych, którzy mogą za nie płacić złotem i klejnotami. Wkrótce obrala go do grosza, a gdy

blażał, by go nie porzuciła — pokazała mu drogę do zdobycia pieniędzy.

Musiał przejść przez piekło, nim uległ jej namowom i zgodził się na okradzenie własnego banku. A jednak dał się skusić. To było takie proste, takie łatwe! Nie potrzebował brać czynnego udziału w tej zbrodni.

Pomiędzy znajomymi Leonji znajdował się pewien młody człowiek z Filadelfji, nazwiskiem Verney, który udawał kapitalistę, żyjącego z prywatnych funduszy. Były one prywatne — to prawda. Verney był zręcznym kasierzem, specjalistą od kradzieży bankowych. Nazywał się naprawdę Jan Pastor, a policja poszukiwała go z powodu morderstw, popełnionych w Chicago, ale Leonja nie wiedziała nic o tym okresie życia opryska — znała tylko jego późniejsze dzieje. Tego to człowieka przedstawiła Jasperowi Rossiterowi i we dwoje skłonili go do pójścia im na rękę. Jednej tylko rzeczy żądano od niego; miał zawiadomić ich, kiedy większa suma wpłynie do banku, oraz udzielić schronienia przestępcy. Projektodawcy wiedzieli, że kradzież wywoła wielki alarm i że policja zaraz będzie tropić opryska po całej okolicy — chodziło im więc o to, by się mógł ukryć u poważanego przez wszystkich bankiera.

Jasper przystał na ten układ. Czekał póki większa suma nie znajdzie się w banku i... w tym momencie popełnił błąd, który zaciążył na całym jego

Mapa powietrzna Europy i Ameryki.

Mapa linii powietrznych świata, sporządzona przez angielskie ministerstwo lotnictwa, wykazuje kolosalny rozwój lotnictwa, obsługującego już obecnie 80.000 mil linii powietrznych. Na czele idą Niemcy z 18.000 mil tych linii, łączących główne miasta i okręgi wewnątrz kraju i rozciągających się daleko poza jego granice, do wszystkich głównych miast Europy. Jako rezultat rozwiniętego w takim stopniu lotnictwa posiadają Niemcy najlepiej urządzone obsługę powietrzną korespondencyjną, towarową i pasażerską.

Z pośród państw europejskich, w ślad za Niemcami, pod względem rozwoju lotnictwa, w zastosowaniu do ruchu przewozowego, idzie Francja, która w ciągu ostatnich dwóch lat podwoiła długość swoich linii powietrznych, obejmujących obecnie 12.500 mil i łączących Francję nie tylko z wszystkimi środowiskami wewnątrz kraju, ale także z Londynem, Warszawą, Konstantynopolem, kolonjami w Północnej Afryce oraz w Afryce Środkowej. Linja francuska z Paryża do Buenos-Aires jest, jak dotychczas, najśmielej pomyślaną linią powietrzną świata.

Najdłuższą z linii powietrznych sowieckich jest łącząca Moskwę z Irkuckiem. Projektowana jest też i bliska otwarcia, obsługiwana łącznie z Niemcami, linja powietrzna, sięgająca z Moskwy do Teheranu. Mapa powietrzna nie podaje jednak dokładnych wykre-

sów handlowych linii sowieckich, tak że dane co do rozwoju lotnictwa w Bolszewji są pod znakiem zapytania, bodaj że celowo przez rząd Sowietów w tym stanie tajemniczości utrzymane.

W Ameryce istnieje obecnie 16.600 mil linii powietrznych, obsługiwanych jednak wyłącznie przez przedsiębiorstwa prywatne. Korespondencja, przewożona samolotami, sięga w Stanach Zjednoczonych 230 tonn miesięcznie. Około 10.000 mil oświetlanych jest w nocy reflektorami, aby umożliwić kursowanie samolotów przez całą dobę bez przerwy. Amerykańska awjatyka handlowa, w przeciwstawieniu do awjatyki takiej w większości państw europejskich, nie była nigdy subsydjowana przez rząd, który jedynie przyczynił się do budowania aerodromów, nocnego oświetlania linii oraz zorganizowania odpowiedniej obsługi meteorologicznej. Wobec tych liczb imponujących dziwnie odbija słaby rozwój lotnictwa w Anglii, figurującej w ogólnym wykazie zaledwie z 5.000 mil linii powietrznych. Jedyną brytyjską linią, operującą nazewnątrz granic państwa, jest „Imperial Airways Ltd.”, która wzięła na siebie połączenie powietrzne W. Brytanii z europejskim kontynentem. Specjalne linje łączą W. Brytanię z jej dominjami, a zwłaszcza z Indiami. Maleńka Belgja obsługuje 1.950 mil powietrznych linii, łączących kraj macierzysty z belgijskim Congo. R. C.

Pobył gości słowiańskich w Warszawie.

Po zakończonym zjeździe przyzwoitych miast słowiańskich w Poznaniu, uczestnicy zjazdu, na zaproszenie Związku miast polskich, zawitali wczoraj do Warszawy. Celem przyjazdu tego było podpisanie protokołu, stwierdzającego wyniki narad poznańskich odnośnie utworzenia komisji porozumiewawczej miast słowiańskich. Komisja ta zajmie się z kolei utworzeniem w przyszłości ogólnosłowiańskiego Związku miast.

Gości podejmowało prezydent magistratu, z prezydentem miasta, inż. Słomińskim i prezesem rady R. Jaworowskim na czele, w sali portretowej ratusza. Na uroczystym posiedzeniu przemawiali: prez. Słomiński, prezydent Pragi, dr. Baxa, prezydent m. Sofji, W. Vasow, zastępca żupana m. Lublany, p. Tawczar, oraz prezes rady m. War-

szawy, Jaworowski. Po uroczystym podpisaniu protokołu, prezydent Sofji, Vasow, wręczył odznaki m. Sofji prezydentowi Warszawy, inż. Słomińskiemu i prezydentowi Pragi — dr. Baxie, Prezes Jaworowski zaś, odzyskując się, wręczył odznaki radzieckie m. Warszawy prezydentowi Pragi — dr. Baxie, prezydentowi Vasowowi i p. Tawczarowi.

Po krótkim śniadaniu w ratuszu goście złożyli wizyty Wiceministrowi spraw zagranicznych p. Wysockiemu, Ministrowi spraw wewnętrznych, p. Składkowskemu, poczem zwiedzili Stare Miasto, wystawę u Baryczków, Łazienki, park Paderewskiego i kilka dzielnic miasta.

Wieczorem goście byli w teatrze Wielkim.

życiu. Napisał do Leonji list; doniósł jej, że pieniądze leżą w banku i prosił, aby powiadomiła o tem Verneya. Czyż istnieją jakiegokolwiek granice szaleństwa ludzkiego? Ten bilecik stał się dla pary opryszków żerem, na którym pasorzytowali przez całe życie. Leonja wręczyła go swemu współnikowi, lecz nie przyznała się nigdy Rossiterowi, że świadomie brała udział w tym szantażu, utrzymywała nawet, że przesłała go Verneyowi bez żadnej ubocznej myśli, spełniając jedynie prośbę Rossitera. Verney przyrzekł, że Piotrowi Wagnerowi, wiernemu stróżowi banku nie zrobi żadnej krzywdy. Jestem skłonny wierzyć, choć Maxwell nie przyznał się do tego — że zabił go po to jedynie, by tembardziej związać Rossitera z sobą, można bowiem było przypuszczać, że bankier, ochłonawszy z szaleństwa, znajdzie tyle odwagi, by wyznać swój udział w kradzieży, ale morderstwo — to zupełnie inna sprawa.

Wszystko poszło według planu Verneya. Porzucił swój dotychczasowy i niebezpieczny fach kasierza, przyczepił się jak pijawka do osoby Jaspera Rossitera i jako sekretarz zajął pod nazwiskiem Maxwella wyraźne stanowisko w banku i domu swej ofiary.

Wszystko przez parę lat układało się pomyślnie, ponieważ Leonja i Maxwell zachowywali się rozsądnie i nie wymagali za wiele. Namiętność Rossitera utrzymywała się w pełnym natę-

żeniu przez cały ten czas, a Leonja manewrowała zręcznie i stale utrzymywała go w błędzie. Żył więc względnie spokojnie, wyrzucając sobie jedynie fakt, że napisał ów list, który oddawał go w moc szantażysty. Nie mógł pokusić się o zgładzenie ze świata swego przesładowcy, ponieważ Maxwell zapowiedział mu, że list ów umieścił u swego przyjaciela, pokątnego doradcy prawnego, który miał go opublikować, w razie gdyby Maxwellowi coś się stało, lub bodaj coś mu zagrażało. Nieszczęsny Rossiter musiał więc czuwać w dodatku nad jego bezpieczeństwem.

Maxwell był nałogowym zbrodniarzem, nie mógł zatem znieść przez dłuższy czas spokojnego życia. Począł więc planować i przeprowadzać rozmaite kradzieże i włamania, zmuszał przeto bankiera by mu towarzyszył w tych wyprawach, ukrywał u siebie zrabowany łup i żeby przewoził go w swoim samochodzie do miasta. Korzystał przeto z tego, że w razie podejrzeń — Jasper Rossiter — bóstwo miasteczka — zawsze był gotów dostarczyć mu pożądanego alibi. Na miejscach zbrodni zostawiał jak najszybciej odciski butów, które ukradł tutejszemu wieśniakowi, Fredowi White. Łup swój kierował do Chicago, gdzie miał współników. To wszystko doprowadzało Rossitera do rozpaczy.

C. d. n.

